

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pol.

Izlazi svak. i. i. 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO

nalazi se

Tip. F. Huala, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Predplata u poštom stoji 2 for. a seljake samo 1 for. za cijelu godinu. Razmerno 1 for. a seljake 50 novč. za pol godinu. Izvan Carvine i više poštarine. Gdje se najde najmanje 8 seljaka te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novi se šalju kroz poštaricu *Neslužbeno* ime, presime i najbližu poštu valja jasno označiti. Komu list ne dođe na vrijeme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se naplata nikakva poštarina, napisav izvan *Reklamacija*. Ako list prima i drži, ako je poštem, to ga i plaća.

Pisma se šalju plaćene poštarine. Vestii, dopisi i drugi spisi stampaju se ili u cijelosti ili u izvadku, naime prema svojoj vrijednosti i smislu ovoga lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglas od 8 redaka stoji 30 novč., a svaki redak svake 5 novč. u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravništvo. Dopisi se navraćaju. Uredništvo i odpravništvo, osim izvanrednih slučajeva, nedopisuje, nego poštom svoje listnice.

† Biskup Dobrila.

Omiljenoga nam biskupa nema više! Smrt njegova javljena je brzojavnom žicom na sve strane. Dio danas i zadnji put priobćenih telegramah svjedoči nam, kakova smo miža izgubili, koji je pokojnik bio objubljen te kakav je glas u svijetu uživao. Sva ga žaluje a najpače i naš narod, čiji sin bijaše naš pastir. Ostavio je vječnu uspomenu u biskupijah, kojim je bio predočastavljen, gdje će njegova uspomena kod harnoga naroda ostati neizbrisivom.

Dne 14. mjeseca inbalsamirao je Dr. Picot pokojnikovo tijelo, koje je bilo u biskupskoj kapeli za dva dana izloženo. Polag želje pokojnikove kapela i odar bio je jednostavno uriešen, nisi vidio evieća ni vijenacah, jer je pokojnik htio u apostolskoj prostasti biti skriven. Dne 16. i 17. bio je slobodan pristup pučanstvu u kapelu, gdje je pokojnik ležao na odru u biskupskom ornatu s mitrom na glavi. Od rana jutra do kasne večeri naprestano lazilo u biskupsku palaču neizbrojeno ljudstvo želeći posljednji put viditi svojega mrtvoga pastira. Straža sigurnosti držale su red, ta pročulo, da na jednom neuidu odviše ljudih, kojih mnogo moralo se je kući vratiti a na nevidiše biskupa, jer je tiskanje vjeva bila silna. Dne 17. o petoj u postije podne zatvorila su se vrata biskupije te pobožan svijet nije više mogao ulaziti, još tri ure zatim stajalo je veliko mnoštvo naroda pred vratima želeći unći, al' nabijaše već dozvoljlo, tielo pokojnikovo položilo se u prekrasan lies ružičaste boje. Sve ondane više puta zvonovi sa svih crkvenih crkva svojim muklim glasom naviešćivali gubitak vrhovnoga pastira. Svakim danom opažavali se, kako strani svijet dolazi, sa duga i liza dolazahu svećenici, da izkažu posljednju čast velikomu biskupu.

Jutro 18. vrvilo ulicama grada Trsta neprojeno ljudstvo, mnogi dolazahu biskupskoj palači, da udičnoštvoju od sprovoda, a neizbrojena množina joredala se uz sve glavne ulice, komi je sprovod imao ići, da se divi večanstvenomu prizoru. Svi prozorii odovi kućah bijahu zapremeni gledoci, na gradskoj palači visila je u znalžalosti gradska zastava na pol stiegi a na prozorih palače same bijahu rasteti crni sagovi. Kod biskupije i na nekvojih drugih ulicah bijaše izstavljena vojska, koja je izkazala pokojniku vojničku počast. Od osme do devete ure sakupljali se kod biskupije civilni i vojnički dostojanstveni, a u susjednoj crkvi

sv. Marije od pomoći svećenstvo, oko devete ure započe sprovod.

Prvi idjahu oskrbljenici obćega zavoda siromašnih, starci i starice. Za njimi dječaci muških pučkih školah sa svojimi učiteljii; učionici realkah i gimnazijah sa učiteljskim sborom; a k. trgovačka nautička akademija. Radali se zatim tršćanski bogoljubni zavodi (confraterni), vojnička i gradska glasba. Za ovimi sledilo je dugaćki niz kapucinah i fratarah, preko 100 svećenikah u rokatah, 24 kanonika, a pred liesom pontifikant *Dr. Ivan Glavina*, porečki biskup, okružen sa 4 kanonika asistenta i još dvimi katedralnim kapelani. Lies sam pokriven grinzino-eronom i srebrom izvezanim buršunom nošen bje od 8 svećenikah. Na liesu stajala je biskupska mitra i crkveni misal. Za liesom našahu pokojnikovi poslužnici na crnih vanjkuših red železno krune drugoga reda i biskupski klobuk. Za ovimi koracahu razviljeni rođjaci pokojnoga biskupa većim dielom u prostoj istarskoj nošnji i još drugi u Trst nadšli istarski seljaci. Za njimi idjaše raztužni personal biskupske kancelarije. Iza njih stupao tršćanski namjestnik *barun Pretis*, na desno mu podmaršal *barun Schunfeld*, na lijevo predsjednik primorskoga prizivnoga suda *barun Kemperle*. Opazili smo i *Dr. Vidulica*, istarskoga zemaljskoga kapetana, koji je zastupao istarsku juntku kod sprovoda. Za ovimi redahu se predstojnici svih tršćanskih oblastih radnici nekolicinom svojega personala; oficiri svake vrste na čelu jim general *barun Vilec* i *contreadmiral Pauer*; zastupstvo i magistrat grada Trsta na čelu mu načelnik *Dr. Rikard Bazzoni*; trgovačka komora na čelu joj predsjednik *Reinelt* i podpredsjednik *Vučetić*; Lloyd austro-ugarski; municipij koparski, zastupnici Poreča, Rovinja, Kastva, Miljah, Tinjana, Boljuna, Izole, Materije, Voprincea; zastupnik sonjskoga biskupa riečki kanonik *Marsanić*; znanstveni zavodi, zastupnik književnoga društva u Zagrebu *Ivan Kostrenčić*, kr. sveučilišni bibliotekar u Zagrebu, zastupnici sv. jeronimskoga društva *Dr. Feliks Suh* profesor na zagrebačkom svučilištu i *Onješko Rabešić* profesor na višoj realci u Zagrebu. Med ovimi mogao si opaziti i našega dičnoga zastupnika *Dr. Vitezica*, koji idjaše uz hrvatske gostove. Sledilo je politično društvo *«Edinost»* i *«Slavjanska čitaonica»*; tršćanski veterani i mnogo ostaloga pučanstva, koje je izkazalo zadnju počast milomu pokojniku.

Sprovod polazio je ulicama: *Cavana, Fontanone, Casino di Sanità, Piazza Grande, Piazza della Borsa, Corso, Barriera vecchia* te je ulicom *Madonna* uzlazio stolnoj crkvi sv. Justa.

Uz sprovod idjahu vatrogasci, piloti i mornari austro-ugarskoga Lloyd. Članovi bogoljubnih društva nosili su goreći baklje. Oko jedanaeste ure dospilo se u stolnu crkvu, gdje je odmah započela sv. misa služena od porečkoga biskupa. Orkestar i pjevanje na koru pratili su prodircim glasom svečane zadužbino. Dostojanstvenici zauzeše za nje prirodjena mjesta, gdje su ostali do svršetka crkvenih corimonijah. Iza svečane mise popeo se na propovjedanicu kanonik *Stark* te ganutim glasom orisa u kratko blagi život pokojnikov, njegove kreposti i vrline, karakter i ljubav, nastojanje i djelovanje, dobrotnosti i pobožnost pokojnoga biskupa. Spomenu kako se je Dobrila, sin siromašnih roditeljah, popeo svojom vlastitom snagom do velike crkvene časti, kako su ga bez razlike svi ljubili te kakvim je žarem ljubio narod, kojemu je duševno bio predpostavljen. Krasi svaj govor zaključio je kanonik riečmi *«On nije umro, on će uvijek živjeti u našoj uspomeni»*.

Iza ovoga govora podao se pontifikant okružen s prelati k liesu, gdje su na propisan način sledile absolucije. Obavilo jih je 5 prelatah po redu. Porečki biskup *Dr. Ivan Glavina*, *Dr. Schneider* proš stolne crkve u Trstu, *Dr. Valussi* proš stolne crkve u Gorici, *Petronio* proš sjedinjene stolne crkve u Kopru, *Oleva* dekan porečkoga kapitula. Nakon oblužonih zadušnicah dignut je sa katedrala biskupov lies te pračan mnogobrojnim svećenstvom i ljudstvom odnošen na dosta odajeno groblje sv. Ane, gdje je položeno tielo pokojnikovo u prosti i hladni grob!

Tebe dakle objubljeni biskupe krije crna zemlja! Istra tužna izgubila svojega duhovnoga oca. Plaču za Tobom sjedinjene biskupije tršćansko-koparska i porečko-puljska, oplakuje te bez razlike narod Istre i kvarnerskih otokah, žaluje za Tobom i narod hrvatski, čije diete si Ti bio. Usahnula je Tvoja dobrotvorna ruka, koja je mnogo iz nevolje izbavila a mnoge na put stavila, utrula je darežljiva ruka. Učea mladež gubi u Tebi revnoga podupiratelja i savjetnika, težki ju je udarac zadesio. Nu ustanovio si Ti za nju još za života udatne podpore, a mladež ostati će uvijek harna Tvojjoj blagoj uspomeni.

Dao Bog vriednoga Ti nasljednika, da uzmogneš mirno počivati u hladnoj zemlji.

Ostala Ti sveta uspomena!

Telegrami.

Djakovo, 14. jenara. Moje najdublje sažaljenje. Dao Bog obudovljenoj biskupiji tako pobožnoga i po-

žrtvovnoga biskupa kakav je bio moj mili prijatelj.

Strosmajer.

Bež, 14. jenara. Duboko dirnut žalostnom vijesti o smrti visokocienjenoga biskupa Dobrile izrazujem moje najdublje sažaljenje.

Pino.

Zadar, 14. jenara. Uz prečastai kaptol tugujući nad uzvišenim svojim poglavarom, uz tršćansku biskupiju žalice gubitak svojega nadpastira pitaje tužnim srcem smrću svojega nezaboravnoga prijatelja ozalošćeni.

Dr. Dinko Vitezic.

Sinj, 15. jenara. Od strane svoje i ovo rodovničke obitelji ciele redodržave izrazuje najdublje sažaljenje nad smrću nezaboravnoga dobrotvora, ljubimca naroda, svoga miloga prijatelja.

Salinović.

Kaloča, 15. jenara. Dakle svih dobrih nada nije se ispunila i muža velikoga duha i srca punog vjere i rodoljublja do groba će žaliti.

Antunović.

naslovni biskup i veliki prepošt.

Bakar, 15. jenara. Crkva gubi uzornoga pastira, domovnia jednog od najboljih sinovah, napose Istra dobročinitelja i preporoditelja njezina. Oduštan žalujem naš veliki gubitak.

Mate Polić.

Osiek, 16. jenara. Na velikom gubitku, što ga trpi smrću uzornoga svećenika, odličnoga rodoljuba, plemenitoga dobročinitelja učea se mladeži i prečastni kaptol sdružene biskupije i sav narod Istre izrazuje duboku svoju žalost

»učiteljski sbor kraljevske gimnazije«.

Zagreb, 16. jenara. Akademički senat hrvatskoga sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu šalje izraz najdubljega sažaljenja povodom smrti biskupa Dobrile dobrotvorca istarskih djakah.

Dr. Marković, rektor.

Zagreb, 16. jenara. Kujiževno društvo *«Matica Hrvatska»* u Zagrebu izrazuje najdublje sažaljenje nad smrću dičnoga biskupa i rodoljuba te mn kličie vječnu slavu u rodu i narodu! Maticu će pri sprovodu zastupati tajnik *Kostrenčić*.

Kukulinjčić, predsjednik.

Zagreb, 17. jenara. Žalim nenadkadivi gubitak smrću uzornoga biskupa i dičnoga rodoljuba Dobrile.

Rački.

Bakar, 17. jenara. Duboko tronuti gubitkom uzor-pastira crkve, žarkoga rodoljuba i dobročinitelja, istarskoga naroda, biskupa Dobrile, kličie mlaha mu zemlja»

Bakarski rodoljubi.

Makarska, 17. jenera. Doktoru Grubišiću u Trstu. Molimo vas, da zastupate občinu na sprovodu vrloga biskupa Dobrile.

Obćinsko upraviteljstvo.

Beč, 19. jenera. Najdublje sažaljenje sa gubitka oca istarskih Hrvatah, nezaboravnoga Dobrila izražuje

Akademicko društvo »Zoonimira«

Gradac, 19. jenera. Društvo »Hrvatska« žaleć nenadoknadivi gubitak vrloga Dobrile jednadušno kliče »slava mu«

Mohović, tajnik.

Baška, 18. jenera. Oplakujući smrt neumrloga nam vladike Jurja, harno svećenstvo ovaj čas odslužilo svečane zadušnice.

Dorčić, župnik.

Priončili smo nekoliko telegramah, iz kojih će naši čitatelji vidjeti, koji je štovani i ljubljani bio naš pokojnik. Prečastni kapitul i pojedini kanonici primili su sa svih strana najdublja sažaljenja nad nenadoknadivim gubitkom. Svoje duboko sažaljenje izrazili su da navedemo nekoje: nadbiskup goricki Golmajer, nadbiskup zadarski Mavrap, biskup spljetski Marko Calogjer, biskup lavantski u Mariboru Stepišček, biskup krčki Feretić, biskup senjski Posilović, vojnički biskup Gruscha, kanonik sv. Jeronima u Rimu Crnić, proš koparski Petronio, kranjski namjestnik Winkler, podpredsjednik istarske junte Amoroso, u ime koparske gimnazije ravnatelj Babuder i mnogi drugi. Osim toga zamolilo je više obćinah i društvah pojedine osobe stanujuće u Trstu, da polože vience na lies pokojnikov. To je zamolilo »hrvatsko sveučilište«, »Matica Hrvatska«, sveučilištni djaci u Zagrebu, obćina Kastav i još mnogo drugih, kojim želja nije se mogla izpuniti, jer je pokojnik želio bez svake pompe biti sahranjen. Prosto je živio bez ikakvih zahjevah, prosto je i sahranjen samo što mu je grad Trst i ciela Istra a i Hrvatska ukrasila njegov sprovod i pogreb.

DOPISI.

Iz Pazina-grada u stečnju.

Prežalostna viest, da je naš Presvjetli Biskup Juraj Dobrila preminuo, potresla je mnoga srca ovdješnjih rodoljubah. Uvjeravam Vas, da su mnogi ovdje velikog pokojnika upravo sinovljom ljubavi grlili, zato je viest njegove smrti mnogim suze žalostnice na oči izzabila.

Čovjeka dira u srce kad čuje, gdje danas naš nesretni i u svakom obziru zapušteni puk ovako uzdiše: »Dobri Bog pomilovao našega Presvjetloga. On je bio naš branitelj naš tještitelj i otac a sada — sada — samo sirote!»

Kad se ono pročulo za njegovu bolest te se napovjedale molitve za njegovo zdravlje po crkvah ciele biskupije, nije prošlo dana a da se nije pitalo za Biskupa.

Nekoji zahvalni mladići na ovdješnjoj gimnaziji svaki bi dan obavljali svoju pobožnost, proseći Boga, da im neuzme još njihova dobročinitelja, od koga su primili bili mnogu podporu za svoje školske nauke. Nekoji su čisto senebili i zapanjili, kad dočujuše da se Providnosti Božjoj svidjelo pozvati presvjetloga našeg Pastira sa ovoga svijeta, a kako i nebi kad je ova upravo očinskom ljubavi skrbio za dobri odgoj školske mladeži.

Ovdješnja gimnazija držala je zadušnice dne 16 t. mj. za plemenitu dušu Njezina pokrovitelja. Prisustvovali su profesori i svi ovdješnja gim. omladina, a na dan ukopa dne 18. držalo se ciele Bogomolje sa svečanim župničkom Misom uz prisutnost mnogobrojnoga puka i pazinske mladeži osnovnih mužkih i ženskih školah.

Na svršetku vapijemo i mi razuženim srcem: »Dao, dobri, Bog duši Presvjetloga Biskupa Jurja Dobrile u nebeskom raju nasolje, a nam ojadjenim s njegove smrti naskoro dostojna nasljednika!«

Različite viesti.

Kako da mu se odužimo. Prigodom biskupove smrti i njegova pogreba skupilo se ja u Trstu lipe broj njegovih prijateljah, štovateljah, koji su se medju sobom razgovarali, kako da i vanjskim bijelgom ovekoveže blagu uspomenu miloga pokojnika. Budući je oplakivani biskup sam opetovano izrazio svoju želju, da mu se nekadje nikakvog spomenika ni na grobu nit gdje drugdje, to su naši rodoljublji bill jednoga mnenja, da se želja pokojnikova štije, ali da se na bud koji način odužimo našemu zaslužnomu pokojniku. Zakučilo se, da se kuju kolonje (medalje) sa likom pokojnikovim i šouidnim naplatom, i to u srebru i mjedu. Znanju neki iz medju rodoljubah za približnu cionu ustanovila se svota od 10 forintah za srebrnu kolonju a 2 forinta za mjedenu. Svota koja bi od povede naručbe ostala, imala bi se predati »bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri«. Uz to tiskati će se i lik miloga pokojnika te uz malenu cionu razdijeliti med njegove štovatelje. Kolonje će dobiti samo oni, koji se budu na nje predbrojili pami zato će se već shodnim putem pozvati pokojnikovi štovatelji, da se predbroje. Tko hoće, može se obratiti na naš list naznađeni nam kolonju, koju želi imati. Mi smo duboko uvjereni, da nam nije potrebno ove stvari preporučiti, ona se sama propovučje, harni narod imati će u svojoj kući bar u sliki svojega dobrotvora. Ne treba nam kazati, da će te kolonje bit u posebnom zatvoru (etuis).

Gostovi iz Hrvatske. Ponosom grudi nam se dižu, kad promatramo, kako su svi bez razlike izkazali našemu bivšemu nadpastiru postojlnju čast, nu još sino veseljli, što je i Hrvatska odposlala iz svoje sredine tri člana, koji su čak iz Zagreba došli na biskupov sprovod. Sprijeli smo veseliti srcem našu braću iz Kraljevine, koji su došli u ime »Matice Hrvatske« i »Druživa sv. Jeronima«, da izkažu harnost zaslužnomu biskupu, koji je bio takodjer član tih knjižovnih društvah. Gospoda Dr. Relko Suk, Ivan Kostrenčić, Čovjeto Kubišić odlični i uvaženi osobe u glavnom gradu kraljevino Hrvatske došli su 17. na večer te su se desili u Trstu do 19. u jutro. Imadjasmo prilike, da se brat s bratom srđično porazgovori, da se otkrplno, kako bismo tim više podignuli našega nekouga seljaka, nek jednom uvidi, da može i Hrvat svakomu drugomu narodu biti ravnopravan. Ljepim svjedokom je naš pokojni biskup, koji — i ako je bio našega naroda — bijaše od svakoga ljubljani i štovani. Našim gostovom srđičan pozdrav!

Iz Hrvatske došao je naknadno na sprovod: g. Edmund Medcatti, župnik Trojstvanski u ime kotara belovarakoga. Vikar kapitula. Dne 19. ovoga mjeseca izabrao je prečastni kapitul stolne crkve u Trstu Dra. Ivana Susta za vikara kapitul te tako će on upravljati biskupijom dok nedobije ona svojega biskupa. Ekonomom izabran je bivši biskupski kapelan Petar Plego.

Obćina Kastav. Dne 20. ovoga mjeseca obćinsko zastupstvo izabralo je jednoglasno svojim poštunim gradjanom našega vrioga zastupnika Dra. Dinka Vitezica. Živili!

Školski nadzornici u Istri. Ministar bogoštovja i nauke imenovao je za kotarske školske nadzornike u Istri: Profesora na c. k. učiteljskom zvodu u Kopru Vjekoslava Spinčića za koparski kotar; učitelja vježbaonice Pavla Skopinca za lošinjski kotar; profesora na učiteljskom zavodu u Kopru Stjepana Krževića za pazinski i puljski kotar i nadučitelja u Rovinju Nikolu Prodmo za gradski školski kotar Rovinja.

Biskup u Brnu. Dne 13. dakle one iste večeri kad je preminuo naš biskup Dobrila, prestavio se je iz ovoga svijeta i biskup u Brnu (Brānu) u Moravskoj. Prezime mu bijaše Votýk. Čudnovato je, kako su u našoj državi dva biskupa istu večer umrli. Bila jim lahka zemlja!

Vojničke stvari. Došlo je nalog, da se mobiliziraju mladi rezervisti onih regimentah, koje su sada u Dalmaciji i Hercegovini. Ovih danah prošla je ovduda za južne strane regimenta br. 35 baruna

Fillipovića i nekoliko artiljerije. Čuje se svakojakih stvari iz južnih stranah, da ihu stvari na gore, nego, dosada osim malih kresavah nije se još ništa važnoga sbilo. Vele, da crnogorski knez Nikola I. nemože već obuzdati svoje Crnogorce, koji da nemogu znati razloga, zašto nebi pomogli Krivošnjanom. Radl-ovih nemirah u naših južnih stranah bit će savzne delegacije na 28. ovoga mjeseca, da votiraju zajedničkoj vladi kredit od nekoliko milijunah for. za potrebite vojničke operacije.

Erkvena imenovanja u Bosni. Nj. Veličanstvo blagovolilo je, kako javlja »Kat. list«, provišnjim rješajem od 25. prosinca 1881 imenovati kanonike prvostolnoga kaptola nadbiskupije Vrhbosanske Andriju Friša, kanonika pri sv. Jerolimu u Rimu u dra. Andriju Jagatića, urednika »Kat. Listah« i namj. profesora na bogoslovnom fakultetu u Zagrebu.

Slavenske stolice po austrijskih i njemačkih sveučilištih. Dokazom, da su obće Slaveni u ovo dvajset godina znatno napredovali, su sveučilišta (universe), gdje se slavenski jezik i literatura marljivo predaje. Nema već znamenitijega sveučilišta u srednjoj Europi, gdje nebi za slavensinu obostajala posebna stolica (Katedra) popunjena učimil i znamenitim mužovi. Ovdje slede sveučilišta, za koje znamo profesore i predmet koji predavaju.

Beču prof. Miklošič tumači staroslavensku slovniciu i sravnjujućiu etimologiju slavenskih jezika, Sembera učiođeu literaturu u slovniciu, Glavacki fiziologiju i oblikoslovlje ruskoga jezika.

Gradcu predaje prof. Krok: uvod u slavensku arheologiju i etnografiju te povjest slavenskih literaturah.

Pragu predavaju: prof. Hattala proste stavke u slavensitim, narodno pjesništvo, prof. Gebauer česko pjesništvo u starijih spomenicima do 18. stolecia, česku sintaxu i staroslavensku slovniciu, prof. Kolár poljsku i rusku slovniciu.

Brnu predaje na tehničk prof. Matzenauer česki i staroslavenski jezik i povjest česke literature.

Lavovu predaje prof. Pilat povjest poljske literature od 1820—1850 i poljsku slovniciu obzrlom na staroslavensinu; prof. Ogonovski tumači Nestorovu kroniku i povjest maloruske literature od god. 1872—1880; prof. Kalina predaje staročesku a prof. Brückner staroslavensku slovniciu.

Grnovicah tumači prof. Kalužniacki slavensku etimologiju i noviju rusku i poljsku literaturu, prof. Onykhovics povjest maloruske literature u 11. i 12. stolecu i malorusko glasoslovlje.

Zagrebu tumači prof. Gellner starobugarsko i hrvatsko glasoslovlje, sanskritnu slovniciu i starorusku pjesmu »Slovo o polku Igorov«; prof. Pavic hrvatsku slovniciu i hrvatsko narodno pjesništvo; prof. Celestin povjest stare i suvremene ruske literature.

U Lipskov (Leipzig) predaje prof. Leskies slovniciu starobugarskoga jezika, tumači dalmatinsko-hrvatske pjesnike iz 16. stolecia te uči svojo slušatelj u staroslavenskoj slovnici i tumačenju starih slavenskih spomenikah.

Königsbergu uči prof. Pelka poljski jezik. U Halle predavao je god. 1880 prof. Bartholomäus staroslavensku slovniciu. U Klau predaje prof. Müller staroslavensku slovniciu te čita sa slušatelj Ostermirovo evandjelje.

Berlinu predavao je prof. Jagić staroslavensku slovniciu i tumačio najstarije slavenske spomenike, u to vrijeme bija pozvan u Petrograd te u Berlinu nema još nasljednika.

Zürichu predaje prof. Haag ruski jezik. V. Vrasiljavi (Breslau) predaje prof. Nehring povjest poljske literature te tumači slavensko bajoslovlje i staroslavenske spomenike.

Dorpatu tumači prof. Viskovtov noviju rusku literaturu i starije spomenike ruskoga jezika; prof. Masing tumači Nestorovu kroniku, srbsku i staroslavensku slovniciu; prof. Sokolov uči česku slovniciu. U Strassburgu je god. 1880 prof. Habichmann tumačio staroslavensku spomenika.

Budapesti predaje se hrvatski jezik i hrvatska literatura.

Parizu namjestnik je prof. Legor za slavensko jezik i književnost.

Oxfordu u Englekoj tumače se slavenski jezik, literatura i starine.

Ne treba napominjati, da se na svih ruskih sveučilištih, kao u Petrogradu, Harkovu, Odesi, Astrahanu, poljskih u Varšavi i Vlni, osobito njeguju slavenski jezik i njihova literatura. Ovih danah smo čitali, da je na sveučilištu u Bolojvi ustrojena stolica za hrvatski jezik i literaturu.

Književne viesti.

Djelo sv. Cirila i Metoda. Ovako se zove knjižica, koju je napisao na uspomenu 5. julyi 184. Jaromir Plikov i izdano na vlastite troškove tiskarom Franja Bvalo u Trstu. Opisana je civil svečanost slavenskoga hodočišća i dolana nova starocrkisljoga alfabeta, koji će u lohar čari doći onim, koji nepoznavaju te naš stari alfabet. Iz ove knjižice vadijo sledećih deset zapovjedih učinjelih na uspomenu sv. Cirila i Metoda:

- 1. Vjeruj u srećnu i slavnu budućnost Slavensta.
2. Negovori svojim čovjekom u tudjem jeziku.
3. Posveti svoje duševne i tjelesne sile svojem narodu.
4. Kao sunce čista neka bude tvoja ljubav i djelatnost do naroda idomovine, da budeš dugo i zadovoljno živjeti na zemlji.
5. Nemaš po svojem bratu javenu ni jezikom ni palicom.
6. Neženi se s tudjokom.
7. Ne kradi rieči iz tudjih jezika te jih nemešaj u svoj govor.
8. Nesvedoci krivo preko brata svojega Slavena.
9. Neželi si tudjih stvari ni jezika, ni običajah, ni vjere, ni crkve ni česa — što diše tudjim duhom.

NA GROBU
Presvjetloga i Prečastnoga Gospodina
JURJA DOBRILE
Biskupa tričanske-koparskoga. Naučitelja sv. Bogotvojlje itd.
Prem. dne 15. sticnja 1882 u Trstu.
Na grobu opet rose moje zjeno,
Naroda mogu pravi sin gdje leži,
Gdje nadah naših vienac njekad svježi
Od previleke tuge bliedi, vene.
Ah! tko će sada tko utješit mene?
Bol sreć stišto mi od kama težji,
Utjeha svaka oda mene bježi —
Od duše moje ljuto razeviljene.
O rosi oko, tuguj dušo moja,
Ta žalost ova nije samo tvoja
Hrvatska Istra u crno se zavi
Što Juraj Biskup na vjek ju ostavi —
Što neima više svoga tještitelja.
Predobrog oca, svoga branitelja.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cijelu godinu. Razmerno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Caravino viša poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljaka te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku Nazadnicu. Ime, prezime i najbliža Pošta valja jasno oznaciti. Komu List nedodje na vrijeme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu plamnu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana Reklamacija. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO

nalazi se

Tip. F. Huala, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjone poštarine. Vjesti, dopisi i drugi apisi štampaju se ili u cijelosti ili u izvadku, naime prema svojoj vrijednosti i smislu ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi nepotrebljavu. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Redakcijski se pisma tiskaju po 15 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redaka stoje 50 novč., a svaki redak svuđa 5 novč. u slučaju opetovanja po što se pogodno oglašnik i odpravničtvu. Dopisak se nevrtaču. Uredništvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajeva, nedoplaćuje, nego putem svoje Listnice.

Plać iz Istre!

... Nu!!.. Pa što, za Boga? Jeli baš istina da je vrlo naš Dobrila umro??... Oj nemila smrti, što ti je učinio narod ovaj, da si ga tako u srce prostrieljila? Pogledaj po Istri, pa vidi kako toliko tisućah naroda ljuto cvili; kako su radi toga zapanjeni, kao u nesvesti; vesolja je nestalo i kod djece; tuga im niz obraze dube, obične popjevke su umukle! Oj smrti pogledaj, pa i zasrami sa, smrti, nebilo te!! — A. Ti Jurju, hrabri junače, zašto si se podao smrti? Ukorit ću Te: nisi nas ljubio!... A kako, kad si nas tako pustio nekako sirote, da nas, sada kad Tebo nema, dušmani zaokupljaju i gona pred sobom bez obzira; A Ti, komu si nas izručio?!.. Oh, čuče naš preljubljivi!... Oj kleti udesu, nije li dosta da mi saze vid pokrivaju, nego i ruku mi demaš, da nemogu papira povjeriti jada moje?!... Koj a Ti je, Jurju, bila sila odletiti u rajsko dvore? Zar nisu Tvojim ljepoj duši bili uvijek zamčeni, na bilo kad? — A ti Božo, Stvorče veliki, nisi li za nas imao drugoga udarca, nego si nam uzeo najvećega na zemlji ljubovnika srca naših?!.. Ali sada čitim da mi nešto šapljesh: ljubav koja je obstojala između nas i Jurja našega bila je prevolika, i krivo se je činilo onoj ljubavi koji smo prama Tebi dužni. — Eto, Jurju počivaj u miru!... U miru? home Te nepustimo u miru: uzdaha i jada našo uvijek ćemo odpravljati nad grob Tvoj, da to bude, da podigneš glavu, da pogledaš po Istri volje naroda Tvoga, kako ovaj stanje pod dušmanskim jarmom; kako vapije

krjepku obranu, a nemože ju naći; pa kako, Jurju, da tužni narod u ovakvim nevoljam nebulo klicat plačuć nad grobom Tvojim??... Jedina nam ostaje utjoha: da čes nas zagovarati kod kralja nobeskoga, kad si nas toli moćno zagovarao kod zemaljskogal

Na odusku plača našega, naroda moj, tužni, na koga sada da se obazremo? Na biskupe naše (sadašnjega i budućega) u Istri. Njihova je svota dužnost braniti da vjorni narod ne bude pogazan od drugoga, ko što je branio nezaboravni Dobrila. Vide i oni, da u Istri talijanski narod ima sve, a hrvatski ništa. Zato, Biskupi, narod naš — koji je vjoran sveodstvu — vapije od vas pokroviteljstvo svojih prava — jer dostojno i pravdom jest. — Ako nam za uvijek potamnulo jedno sunce, budite nam Vi drugo.

Još tjoši se, narode moj, nekloni duhom: imamo još dičnoga našega zastupnika Vitozica, koji će podvostručiti sada silo svojo za našu obranu. Imamo «Našu Slogu» koja će junački udarat za nas. Imamo narodne borioce, koji će se sada zakleti na grobu slavnoga Dobrila da će neustrajivo slediti borbu za te. A ti, mili narode, poznaj tu prijateljstvo tvoje; složno s njima, pa se neboj. Ne vjeruj onim veladašom, koji, te u vrijeme izborah primaju pod ruku i laskaju oko tebe; a kad im nije potreba od tvoga glasa, onda ti govore «malodetto scavo!» — Narod napred!

Imena mjestah i osobah u Istri.

Njeki gospodin, koj se je podpisao sa slovi C. D. F.; pod kojimi se po svoj prilici ima razumjevati službenoga povjestničara istarske zemaljske vlade, napisao je lani člančić «o modernih pogriješkah u pisanju nekijh imonah mjestah i osobnih u Istri».

Povoda mu je dao «pregled crkvenih dobara i osobah u biskupiji tršćansko-koprarskoj». Njegova talijanska kulturna, s kojom se nabucuje kako u svojih «povjestnih bilježkah» tako i u ovom članku, nemože probaviti hrvatski pisanih imonah u tom «pregledu». Njemu su to pogriješke i nepravilnosti, koje bi se imalo popraviti i odstraniti.

Po njom bi se imena mjestah imala pisati latinski, a gdje nejma latinskoga nazova tu bi se moralo pisati onako kako se je pisalo u prijašnja vremena. Od nekoga vremena, najme otkad su se ucelodilo nekakve ideje «slavske» i u ordinarijat, «pregled» ima imonah pisanih pravopisom slavskim. «Slavske» pravopis nije poznat u Istri Talijanom, u kojih je sabrana s veoma malo izmaka sva izobraženost pokrajine. Oni čitaju n. pr. Krasica, Gologorica, Vepirinae, Bršće neče znati, koji su to mjesta. Znšto se je zapueto pisanje rabljeno stoljeća, i rad svrhe koja smjera na škodu Istre? — Znšto se piše Korbune i Keršan? Znšto se je uz latinske nazove za Pazin, stari Pazin, Zmitoj, Terviz, Beram, Pican, Lintar, metnulo i hrvatske a izostavilo se talijansko? Piše se Vranje, Novati, Oportaj mjesto Vragna, Novaco, Oportelo ili Portola, Kašćerga, Krsikla, Truške nisu izvorno slavski, morala bi se pisati talijanski. Nevalja Crulverh nit Novigrad za Bertolignu i Cittanovuva. — S jedinom riečju imena imadu se pisati u pregledu latinski rabljeno od starine, a kad ih nejma, tad s pravopisom za sve ili (to jest) talijanski. Htjeti bismo, kad već hoće ordinarijat dodati imena talijanska i «slavske», da to učini posebice. At mi se nestoženo u tom su ordinarijatom. Pregled je za svećenike i njčke trede. I jedni i drugi znadu latinski. Uz latinski nazov trebilo bi doznati kod nekijh mjestah i obiti talijanski, jer se inače sva imena lahko nepoznavaju. Dodavati nazove «slavske» za talijanska mjesta, nije potrebno, nit korisno, dapače suvišno je. «Slav» znadu što je Muggia, Plingente, Piemonte, Pi-

sino, Albona, Fianona, Montona, Galligiana. Talijani usuprot nezadu, što su Mile, Buzet (krasno etimološki razumnio je r. C. D. F. to ime), Zaverše, Pazin, Labin, Plomin, Motovun, Gradisce, Svečaniko «Slav» potreba učiti ta imena, jer ih znadu, svećenici Talijani nabrihu se za to nit ne mare znati.

«Slav» izlčju, kako zovu svojim jezikom gradova i selu istarku, po svoj prilici da pokazu strancem da je u njih i njihovo narodnost ili dak da je u većini, i da se pak, pribrojiv njihovu narodnost u maljušnih selih i kućah, drži Istru višo slavskom nego talijanskom. Pozivaju se na njihovu brojevanu moć, o kojoj hoće da je veća neg talijanska. Za «pravu Istru» ili poluotoku između mora i gorah namno se da će najnoviji popis dokazati, da krivo računaju.

Moogli «slavski» svećenici, većinom ljudjaci, trude se pisati imena «slavska» ili koji njim se takovimi čine njihovim pravopisom tako da se ta imena nit nepoznaju. Oni pišu: Brdič, Krbavac; Koračan, Lencan, Zohljig. Drugi su svuba nazove ta imena pisana starim i obćenito poprimaljenim pravopisom.

To se uvadja i u njčke obćine. Boljunska, u kojoj je i sad službeni jezik talijanski, kvari i mjesta imena. Iz Pas, Bogljuno, Vragna učinita je Paz, Boljun, Vranje, da se pak misli da su to mjesta izvorno «slavska» a nisu, nego talijanska. To je samovolja. Trebalo bi, da ordinarijat, vlada, zemaljski odbor, i same obćine tomu na put stanu.

Toliko o imonah. Ako pak dvojica trojica njih izvorno Talijani, kojim nećemo imena spomenuti jer su poznati, zabacuju talijanski izobraženost i pridružuju se se ka vodjam «slavskim», nek izvršuju to plemenito djelo, al onda nek ne proglašuju izdajicami one, koji su se, porieka «slavskog», uzdigli i poprimili jezik i izobraženost talijansku, jedinu već dvie tisuće godinah u Istri gospodujuću, i koja uz sve njihove napore napreduje i neda se obustaviti.

Gospodin pisac htjeo bi da se imena pišu starinski, kako su se jednom pisala, a to kod njega znati talijanski. Nit imena čisto hrvatski, nit ona u kojih samo Hrvati stanuju, a dakako nit ona u kojih Talijani stanuju, nebi se imala pisati hrvatskim pravopisom nit hrvatskim nazovom, i to s jedinoga razloga, jer nisu se tako jednom pisala, jer je Istra talijanska

Podlistak.

Bolest difteritis.

(Konač.)

pje Dr. Fran Mandić.

Prije nego predjemo na razmatranje znakovah i na liečenje ove bolesti napomenut nam je, da se na dvoje dieli: Difteritis prvotna (primarna), koja se sama u čovjeku razvija a da ju nije koja druga bolest prouzročila, i drugotna (secundarna) kao posljedica druge takodjer pogibljive i kužne bolesti — Škarlatine. Jedna i druga vrst opažava se veoma često, stoga beče škoditi ako radi točnosti i boljeg tumačenja koju prije o škarlatini rećemo. Škarlatina ili škrlat veoma je najamrljivo naravi, težno kužilo nalazi se u sapu, plijevalki i u obće u izmetih bolesnika a širi i razpljuje se pomoću Mikrokoka kao i Difteritis; imademo mnogo dokazah da i z njiju treba dispozičje, akogrem mnogo manje nego li za Difteritis, jer se opažah da su ju osoba, koje su sa bolesnikom družili, drugim saobće do čim su sume neozledjene ostale. Koji je

jednom Škarlatinu sretno probolio, može bit siguran da mu više smetut neće; mliečnjač (djeca koja sišu) su njoj veoma malo izloženi, dočim su djeca poslije dvajuh godinah napred u velikoj pogibjelji, premda nisu riedki slučajevi da i odrasli, koji su joj u mladosti izbjegli, konačno obole, dapače ni stari nemogu se ponositi, da su od kužila sasna zaštićeni; susretali su većinom u jeseni i proleću, u velikih gradovih vlada neprekidno (endemički) Zimogroznica, glavobolja, vrućina i tromost u cijelom tijelu, bljuvanje ili želja za bljuvanje, muška bolest u ručnih i nožnih kostijah prvi su znakovi Škarlatine, kod nijedna bolesti neopazamo toli visoku temperaturu kao kod ove, stoga već sama nelzmierna vrućina upozoruje nas, da se o noćem ozbiljnoro. Bolestnik tuže se, da njim se je vrlo osušilo kao da gori, gutanjesa bolešću spojeno, grio, osobito gušćeri su crveni, nabraknuli, jedni leže bezčuvstveno, drugi bulazne, u nesvesti govore, nekodji se čak sgrčavaju, jezik njih je crven i iz početka samo na stranah kasnije u cijeloj površini; poslije 24—36 satih koža je bolesnika pokrivena sa škrlatinim rumenilom, koje počimlje na vratu pa ide prama truhu, rukama i nogama; u ovom stanju bolest potraje kakova 4—5 danah, istom onda počimlje ili padat — groznica i glavobolja popusti, grlobolja prodje, je-

zik se čisti, koža se lupi i. t. d.; ili bolest raste — grlobolja preuzimlje mah, na gušćerih opažamo jur napomenuta bielo pepeljaste difteričke krpice, zliezda na vratu nabreknut u veličini skoro maleno šake, bolesnik nemože više mokraću pušcat, u obće iz Škarlatine porokla se difteritis sa svini znakovi, koje ćemo niže napomenut. Vratimo se stoga k našoj zadaći: Mimogred budi rećeno, da se kužilo (contagium) Difteritis na dva načina u bolesnika uvodi može: na ulazeći i izlazeći načini, (ascendens i descendens) ili bolje rećeno: Mikrokoki ulove se prvobitno grio, nastane upala i gnjiloća, zliezdo na vratu nabreknut, istom sada porodi se groznica, bljuvanje, upala na bubrežih i ostali znakovi otvarajuju krvi u cijelom tijelu, načnu ulazeći, najrašireniji. Drugi način (izlazeći) opaža se (premda ne često) kod osobah, koje su pomoću hrane difteritis baštinitile; u vrijeme gdje se u grio i na vratu jošte ništa nevidi, čovjeka skoro zdrava najdom ulovi bljuvanje, groznica, glavobolja, upala bubrežnah a najkašnije se pojave zliezdo na vratu i difteričke krpice u grio. U vrijeme epidemije i najmanju upala grio, teško gutanje, hrappovost u govoru sumnjivi su za nas znakovi, pridružili se k tomu groznica i neočekivano bljuvanje (dijete sasna zdravo počmo kod stola iznenada bljuvat) i difteričke krpice, to je

pravi znak, da je difteritis u početku; što više liečnici oskobo imućnijih obiteljih, koji su za svako malenkost zvani, mogu u vreme epidemije sigurnoću uzvratiti, da će se Difteritis poroditi, kad u djetea dosad zdrava i rumena najednom neobličnu i naglo porodišvu se bliećoću na licu opaže pa makar i svi ostali znakovi manjkali; zaspanost, mutne oči, bljuvanje, groznica, glavobolja, bolest u gutanju, otek zliezdah, upala, rumenilo i difteričke ljage u ždrielu, teško disanje i maleni puls ako ne onaj dan pakazati će se doskora. Bolesnici leže bezčuvstveni, ništa je nezanimna, zliezde na vratu narasta kao malena šaka, one u grio se razpadaju, saznjilo, gradan vonj izlazi iz ustijuh bolesnika, iz nosnih otvorih smrdljiva tekućina, natrilo i krčevi ga obuzmu, nogo mu zamrznu, dihanje ina se unanji, pada iz jedne nesvesti u drugu, krv mu nu nos udari, u 2—3 dana kod sasna zdrave puneti bolesnik se sa svijetom razvati. Često pogibaju naglo bolesnici, koji su se doslele jakim čuñtili te u kojih je bolest jur na bolje okrenula. Uz svu veliku pogibjelju pošast može čovjak i pregorjeti: bielo pepeljaste difteričke ljage se oćelepe, gnjiloća se očisti, zliezde se na vratu malo po malo izgube, teško gutanje i groznica prestane, bolesnik bude živiji, u 14—20 danah se oporavi ako se iznenada kakova posljedica pošasti nepo-

Tomaj, 24. siječnja 1882.

Nemila nam smrt pokosila je u osobi neumrloga Dr. Dobrile najvrijednijega Vladiku, dragoga nam Oca, iskrenoga Prijatelja!

Zalost je obda i prevellka. Samo to nas tješi, da se je iz suzne doline u rajsku slavu preselio te da će ostati vječna njegova uspomena. Primito izraz dubokoga našega sauetanja i uztrajite na dobrotornom polju.

Sinj u Dalmaciji 18. siječnja 1882.

Ime našega Dobrile, bilo je svuda i po Dalmaciji vrlo dobro poznato i objubljeno. S toga i njegova smrt svatje srca nemilo je dirnula, a ponajviše Franjevacah pres. Odkupitelja, i učitelje sinjskoga Gimnazija, koji su u svejednomu prijateljskomu dopisivanju sa pokojnikom bili. Netom im brzojavno njegova smrt bi priobćena, odmah M. P. redodržavnik Viako Šalnović, osobiti prijatelj pokojnoga, naredi mu ovdje svečane zadušnice. One su pak dane t. tek. uz pripravljene veličanstveni mrtvački les, u prisutnosti sve redovničke obitelji, gimnazijske mladeži i učiteljih te mnogobrojnoga puka, od spomenutoga najsvetije službene. Ime pokojnika spominjat će se za dugo kad ovoga puka. Isti redodržavnik naredio je, da mu se i po svih ostalih samostanih zadušnice učine, i na večnu uspomenu, ime Dobrillino u svih samostanskih arhivih zabilježi.

Zagreb, 26. siječnja.

Dne 26. ovoga mjeseca obilježavane su ovdje svečane zadušnice, što jllh dade odslužit društvo sv. Jeronima za pokojnoga biskupa Dobrila. U posred crkve bio je postavljen sjajan katafalk, razsvjetljen mnoštvom svijeća i sav opasan svjetlom. Crkva je bila puna otmene občinstva, koje je tim posvjedočilo, koliko žali za gubitkom velikoga našega rodoljuba i nužnu upravu apostolskoga. Spominjemo od prisutnih pres. gg. dra. Munića, Pogledića, Ivana Kukuljevića, Ivana Trnškoga, odbor «Matice Hrvatske», sveučilišne profesore dra. K. Vojnovića, dra. Brdenškoga, dra. Ivekovića i mnoštvo članova društva sv. Jeronima.

Poslije zadušnica držalo je društvo sv. Jeronima svoju godišnju skupštinu. Otvorio ju je predsjednik pres. g. Tona Gajdek govorom, u kom je ponajprije objavio gubitak biskupa Dobrile, koji je kako svako plemenito poduzeo, osobitom ljubavi i požrtvovanjem podupirao naš ovdje društvo. U lipeh crnih opisao je predsjednik život Dobrile, ali ga svršiti nije mogao, jer su ga suze obiljevale. Plemeniti starije plukao je kao malo dote, kad je spominjao pisma i darove, što jllh je od pok. Dobrile primao za to plemenito društvo po puku naobrazbu. Troniti slušali su ga prisutni, a kad je dovršio, žalobnim glasom doviknuše pokojniku: Slava mu!

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 31. Siječnja 1882.

Dne 20. tek. otvorilo se carevinsko vieće, te se sad bavi proračunom potroška na razne grane javne uprave. Na predlog ministra financija ihiti novčanih stvari njegov je Veličanstvo dozvolilo, neka se imenuje napošau odbor, koji će imat tražiti način, kako da se što više prištedi na državnih troškovih.

fteritis boluje, školu polaze, jer je pronađeno, da se većinom bolest u školi od jednog do drugog širi, budi stoga zadužna gospođe učiteljah poslat kući svako djetete kad doznaju da u obitelji pošast vladat; kad epidemija u veliko mah preotme škola se imade zatvoriti.

Bolestnika je po mogućnosti od ostalog pučanstva odijelit i smiestit u posebnu, odaljenu sobu; kuća, odjeća u kući i osobe, koje sa bolestnikom u doticaj dolaze, ista soba u kojoj bolestnik leži, imade se točno i pomanjivo prokadii (desinficirati) užvau u kukvom loncu sumpor ili ugusiv živo vapno, brinje, katram, i. t. d. nek dim, koji se po cijeloj kući širi i razvija, mikrokoke uništi; zidovi se imadu, pošto je bolest preostala, na novo pobieliti, podovi i ciele kuća oprat (očuliti) sa riedkom vapnenom kašom, izmet bolestnika i zahodi posut sa prahom živoga vapna.

Slumai i seno, na kojoj je bolestnik ležao valja izgoriti; vuna, pokrivala sglavnjace, dušek (stranac), svila i sve stvari, koje su kužilu izložene a oprat se nemogu ili nesajaju, trebu smiestit u jednu sobu te u njoj kroz 4-5 danah u velikoj posudi sumpor pulit ili živo vapno gasiti. Odjeća, koja se priti daje, mora kroz 3-4 dana u vapnenoj vodi ležat te istom onda oprat i za druge svrhe uporabiti. Kad je čovjek sve ovo izpunio, točno se držao navedenih propisah, možo mirno doše kazat, da ga savjest negrižo, jer je dužnost izpunio, u ja svakomu želja da ga Bog radje sa svakom drugom bolešću pohodi nego li ovim strašnom čovječanstva.

Nonadana novost ovaj put jest, da su bilo sazvano Delegacije, te se i sastalo u Beču dne 28. Uzrok tomu sazovu jest neobično stanje stvari na jugu naše države, naime u Dalmaciji, u Bosnoj i Hercegovini, gdje je došlo do prava ustanka onih stanovnikah proti državnoj oblasti. Kazu da je u tih pokrajinah do kakvih 5000 ustašah, koji da su se već tu i tamo i pobili s našimi vojnicima. Zato vlada traži od delegacijah 8 milionah za strošak na vojsku. Nam je veoma mučno pisati o tih događajih, jer s jedne i druge strane teče naša krv, koja dakako pada na griješnu dušu onim nesretnikom, koji su svojim neumijem i bezdušnošću zakrivali tu nesreću, bilo to s ove bilo s one strane. Nadamo se, da će do skora doći do pomirenja, pak da će se južno slavenstvo stati razvijati mirnim putem, naditecajuć se no oružjem nego umom, dokle dozrije te zauzme ono mjesto, koje ga čeka u poviesti svijeta. Al i Niemci i Magjari neka se već jednom uvjere, da i Slavini čuto svoje čovječje dostojanstvo isto kao oni, pa tko želi živiti s njimi u prijateljskvu, da im nosmi poricati ni prošlosti ni budućnosti.

Ministar vanjskih poslova, grof Kalnoky, razkrojio je svoje ministarstvo na četiri odsjeka po raznih vanjskih državnih, pa je izručio posebnim činovnikom, da možo laglje i uspješnije pratiti svjetsku politiku. O grofu Boustu, bivšemu ministru, čuju se da će bit opozvan sa svog poklisarskog čina u Parizu, jer da se nije zadovoljno njegovim radom. Kamo sreće da se neobuda bilo i kad je ono u Beču činio svoje politične pokušajol.

Sad je opet Franceska, o kojoj se najviše govori u svijetu. Ministar predsjednik, Lav Gambetta, kojega smo zinzavi položaj već u zadnjem broju natuknuli, prošloga je tjedna konačno odlavovao, bivši prisiljen stupiti sa ministarsko stolicu sa svinami svojimi drugovi. Već se osnovalo i novo ministarstvo, kojemu je predsjednik znani Freycinet. Osim promjenu ministarstva jest i strašni novčani polom, što je Francesku zadio, radi kojega su sve oči tamo uprte. Židovski glavničari osvojili se nekojimi novčanim bankam, koje su im već dobarhno u poslu smetale, prouzročiv svojimi spletkami gubitak nebrojena blaga na parizkoj Bursi. Mi se nadamo, da i ovaj događaj nije drugo nego opet jedan korak dalje na putu, koji vodi do potpunog izbavljenja Evrope iz grabežljivih rukuh židovskih veleglavničarah. Dosad nije nitko na to ni mislio, a sad se evo blista već i svjetlo oružje u dvajuh protivnih si taborih. Došlo zlo, da bude bolje!

U Berluiu zatvorio se njemački parlament, a sad vieća isto tamo pruski sabor. Bismark što stariji, to žešće i bezobzirniji. Psauje i grdi sirote zastupnike, da je grozota čitati, a oni slušaju i šute kano kaludjeri. U Engleskoj, Italiji, Ruskoj i Turskoj sve po starom. U Americi su ludu Guiteau-a odsudili na smrt, pak se sad pogadja sa raznim kupci, tko će mu dat više za lješinu, kad ga objese!

Jurina i Franina.

Ju. Reci mi Franu pravu božju islinu, da si ti na jednu priliku šijor podesila, zać bi se najviše pojdlal i smučeval?

Fr. Ca neznaš, a to haš lahko indovinati.

Ju. Ti bi se morda zato najviše pojdlal i smučeval, kako biš dobit mogal kakov dekoracijon.

Fr. Da, od loplža trubilo! Hodl, hodl malo smokva sušiti ti i dekoracijoni, za vrazje nemi lianš po glavi te bedarije. Da sam ja recimo šijor podesila, ja bi se najviše pojdlal i nebi po svu božju noć spal dokle nebi činil od reprezentance potvrdit računi komunalnaki.

Ju. Pak ča bi se tako tih računi bojal, tar barem je crno na belen, pak kud puklo, puklo.

Fr. Ma ča ćeš brate, ja se tega zlodeja bojim, jer nebi za živu glavu otol, da moje pošteno ime med pukom kredit izgubl.

Ju. Morda poznaš, moj zlatni Franino, kega podesila il po hrvatsku suca, ki se mnogo nepojdlal i glavu nerazbijao za računi komunalnaki.

Fr. Poznam ih i više, nego pred neko vreme ostal sam baš inkantan kad sam bil tamo na seduti negde na izili pak sam ćul i videl kako su svi reprezentanti sucu ili pedesti komunalnaki računi jenom besedom potvrdil.

Ju. Živili!

Fr. Pravo imlaš i ja ću pristat uz tebe pak ću zakričati tim našim delijum: Živili! Nu drugi put neka svedjedno prvo malo razvide, pak onput neku potrdie, opreznost nikad neškodi. Dobri računi, dobri prijatelji!

Predstavka občinarah

otoka Cresa na zemaljsko c. k. školsko vieće u Trstu.

Visoko c. kr. školsko vieće!

U XIX. članku temeljnoga zakona čitamo: »U zemljah, u kojih živu različite narodnosti zavodi obće naobrazbe moraju bit tako urodjeni, da svaka od ovih narodnosti nadje sredstvih, da se možo naobraziti u svom jeziku, a netreba, da bude primorana učiti drugi koji jezik zemlje.

Nebi bilo od potrahe tražiti drugih dokazah, da dokažemo pravednost ove naše preponizne molbe nalazed tako črvstvu pravednosti i po duhu zakonu morall bi svečano protestirati proti prakti mjedoradnih faktoruh.

Promatrajuć faktično stanje pučanstva u Cresu mora se doći do stalnog uvjerenja, da hrvatski il bolje kopački element, koji sačinjava ne sumo ogromnu većinu u ovom gradu, već skoro kompaktnu cielinu, nalazi se u gorjem položaju, što se tiče naobrazbe, nego ino pučanstvo, koje nikad uređene škole vidilo nije. Ovo pučanstvo instinktivno obraća svoja čeda od škole, jer mu ona ulleva čuvstva, koja se nesudaraju kucajem njegova srden. Škola im je najveća neprijateljica, zato se taj element opravdanim prezirom odvrada od nje. A nje samo takav element u gradu, koji traži duševne hrane, nego je još po cijelom otoku u svih podobnih mnogo i mnogo ljudih u svih podobnih, koji bi rado šull djeću u gradsku školu, da ta škola odgovara svojoj svrsi. Do deset tisućah ljudi životari zapušteno i neuko, kao da za nje neobstoji temeljni zakon carevine, kao da oni nemaju prava, da dodju do uljudbe polugom svoga jezika da tim obezbiede svoju narodnu existenciju.

Stegnimo pogled na sam grad i promatrajmo statističke podatke tičeće se naše škole. Godine 1880 došlo je u cresku školu hrvatske djece do četiri petine. Znamo još za najnoviji popis pučanstva ni se nimalo nečudimo onim posljedkom, jer smo bili očevitni svjedoci kako inostranci, nepripadnici naše države, prekomorski tudjnici barataju najsvetijim našim pravom. Hrvatski živalj u Cresu, po svih mogućih statistikah ima pravo na posebnu hrvatsku školu, jer za nju plaća dostatan porez, jer za nju ima i preobilan broj djece.

Ali nećemo da budemo za sada tako radikalni, netražimo drugo nego da učuvamo narodni jezik. S toga smo se isto tako obratili na prečastni ordinarijat, da štogod shodna odredi na temelju §. 5. (zakona od 14. svibnja 1868), §. 60 (ministarске naredbe od 1870). Crkva bijaše uvijek ona, koja je častnim poštovanjem štivala i štuje običaj grada i čuvstvo pučanstva, zato od najdavnijih vremena naše uspomenje uvijek je podučavala i ponešto službovala u jeziku puka. Škola je sa crkvom u opreci, jer kako stvar stoji, škola radi proti misli crkve. Dodje u školu, nepozna

naučnog jezika, on faktično nemože napredovati nego il mora školu zapustiti il ljenčari u školi bez ikakva napredka. To je pravi uzrok slabomu napredku i slabomu polazku.

U vreme, kad je još crkva ravnala učionom imalo se i previše obzira na petinu gradskih stanovnikah time, da se u pukojoj školi predavalo talijanski svjetske predmete. Ni na četiri petine hrvatskog pučanstva nije se zaboravljalo, učeć mlade u hrvatskom jeziku vjeronauk, čitanje i slovnicu hrvatsku. Je li se i onda ravno-pravno postupalo nećemo sada da sudimo, nego ćemo korak dalje. Pošto je izašao 1869 novi školski zakon, prošle su učione od crkve u svjetovne ruke vlade i zemaljskoga odbora.

Zemaljski Odbor nije imao prešnjega posla no pisati na sve istarske občine, da li dosudanje uređenje glade jezika odgovara željam pučanstva. Da li se potajno pisalo na Petra ili Pavla, da rade na njihovu korist, to se ovdje tvrditi nemože, je nije aktima dokazano, nu o tom se, gorljivo i govori dosta. Kakav je bio tomu konac gledamo svojima očima. Dandanas u Cresu nit se već uči vjeronauk hrvatski, a još manje se djeća uče hrvatskomu slovu i pismu. Nego hajdmo dalje, neka Ovo Visoko Vieće promatra statističke podatke škole godinah 1867, 68 i 69 ovih naših zadnjih godinah, koje možo erpliti od ovomjesejnoga ravnateljstva, tad će se osvjedočiti o groznom nesuglasju. Drugimi riečmi, nastojalo se tim potalijančiti kroz više godinah grad creski. Nijedna oblast nije se suprotivila tomu postupku.

Posljedica tome jest, da se talijanština sve više širi, a naš narod, da bi propao po onom nastonu, kog uživa od oblasti, da nije u njem one žilave i samonikle iskre narodnoga i ljudskoga ponosa, da se on instinktivno neugibuje od toga hrama znanja i naobrazbe.

Na temelju toga kratkoga ali posve realnoga razjašnjenja imamo čast obratiti se na visoko pokrajinske školske vieće, da na temelju §. 6. školskoga zakona (od 4. svibnja 1869), pošto mi većim dielom plaćamo školu plaćajuć porez; da bi isto blagotvorno odrediti:

a) Da se u mužkoj i ženskoj školi u Cresu hrvatski jezik, kao obiligan predmet, za sve učenike i učenice uzpostavi te barem jedan sat na dan podučava.

b) Da se glade hrvatskoga čitanja, pisanja i tumačenja poprimu strožije mjere nego su po starom zakonu obstojale.

c) Da se radi nauka vjere Visoko Vieće dogovori sa Prečastnim Ordinarijatom o načinu i osoblju. To je stvar neobhodno potrebna, jer su te stvari u potpunom neredu.

d) Glade zemljopisa, povjesti, prirodne pisa da se uzme u obzir i hrvatsku stranu, t. j. da se podučava Hrvate u tih predmetih hrvatski glade boljeg pojnanja. Tomu nebi naši zapriekie ni u samom učiteljskom sboru, jer pozna hrvatski jezik u većim dielom služio je po starom sistemu.

Držimo da će Visoko Zemaljsko Školsko Vieće samo uvijediti, da naši zahtjevi nisu ništa prečestni, kad bi uzeli, da bi mogli zahtjevati, da se za hrvatski ilio pučanstva osnuje posebna hrvatska škola ili barem paralelka. Neka nemislil Visoko Vieće, da je naša svrha ovime naviestiti rat talijanskom jeziku, mi znamo, da je taj jezik jošter potreban jednoj klasi pučanstva, koja je dobro zastupana u Cresu, a to je pomorstvo. Opetujemo, da naše težnje nisu prekomjerne, jer tražimo ono, što nam je djelomice bilo dopušteno pod prijašnjimi neustavimih vladami, koje bi aniamtizirale do vlasa svako ovakvo pitanje.

Mi se obraćamo zato smierno na temelju zakona ovomu visokomu vieću, da uzpostavi pravdu nepravdi.

U tvrdog nadi, da će se svemu tomu već buduće školske godine lieka naći preporučamo se pravdnim rukam visoke vlade, koja će za stalno pravednost naših zahtjevah avidjeti i odnosno odrediti.

U Cresu, dne 19. kolovoza 1881.

Sleđo podpisi.

